

PETAR POŽAR

STUDENTSKI POKRET
1945-1968

Oslobađanjem zemlje započinje nova etapa u razvoju studentskog pokreta. Na Sveučilište se vraća veći broj studenata, koji su napustili studij i u ratnim danima borili se za slobodu. Povratkom u Zagreb, zajedno s ostalim studentima, organiziraju život na Sveučilištu.

Studenti iz Mjesnog komiteta SKOJ-a u Zagrebu poduzimaju prve akcije za osposobljavanje i uređivanje domova i menza za studente. Preuređuju se domovi u Runjaninovoj i Martićevoj ulici, pa su to, zajedno s uređivanjem fakulteta, bile prve radne akcije studenata, prvi priloz i studenata obnovi zemlje i normalizaciji života. Između ostalih, studenti Tehničkog fakulteta vraćaju zgradi fakulteta prvotnu namjenu, jer su za vrijeme rata bili ovdje smješteni okupatorski vojnici i vojna nadležstva.

Zadatak Komunističke partije i SKOJ-a na Sveučilištu bio je toga prvog trenutka da se učvrste, kako bi mogli suzbiti pokušaje neprijateljskih elemenata na fakultetima, jer su ovi svojom neprijateljskom propagandom pokušali unijeti zabunu i dezorijentaciju među studente. Zadatak komunista bio je da pruže punu pomoć organizaciji koja se

ponovo stvarala na Sveučilištu – Narodnoj studentskoj omladini – u okupljanju naprednih studenata i omladine koja se prvi put upisala na fakultete.

U lipnju 1945. godine održana je I konferencija Narodne studentske omladine, na kojoj su utvrđeni osnovni zadaci ove organizacije. Ti su zadaci: stvoriti snažnu organizaciju i preko nje pokrenuti politički, kulturni i društveni život studenata Zagrebačkog sveučilišta; obnoviti studentsku stručnu organizaciju i osnovati socijalno-ekonomsku organizaciju Narodne studentske omladine. Istovremeno je osnovan i Inicijativni odbor NSO, koji se morao brinuti za ostvarenje ovih zadataka. U to vrijeme na Sveučilištu djeluju vrlo aktivno M. Peršen, M. Šarić i J. Sirotković.

Neposredno nakon Konferencije pristupilo se stvaranju stručnih klubova studenata, koji su prije rata odigrali značajnu političku ulogu, jer su bili jedini dozvoljeni oblik okupljanja studenata. Prvi se klubovi stvaraju na Medicinskom fakultetu, zatim na Tehničkom fakultetu, a u mjesecu kolovozu osniva se i Interklub, ili međufakultetski odbor stručnih klubova, koji postaje koordinaciono tijelo i pruža pomoć stručnim klubovima. Do kraja 1945. godine na Sveučilištu postoji i aktivno radi 12 stručnih klubova.

Studenti organiziraju i društveni život, pa već 25. lipnja 1945. godine, na inicijativu Gradskog komiteta SKOJ-a i Zemaljskog fiskulturnog odbora Hrvatske, osniva se sportsko društvo studenata Zagrebačkog sveučilišta – Fiskulturno društvo *Akademičar*. Na fakultetima se pojavljuju kulturno-prosvjetne grupe, a Inicijativni odbor NSO osniva i Kulturno društvo Sveučilišta.

Izgradnja zemlje, prvi zadatak naroda Jugoslavije, bio je i zadatak studenata. Inicijativni odbor NSO rukovodi akcijama studenata, koji nakon obnove fakulteta i domova sudjeluju na poljoprivrednim radovima, izgradnji putova, sječi drva. Prva studentska radna brigada, nazvana *Krsto Ljubičić*, sudjeluje na žetvi u Srijemu.

U skladu s odlukama Konferencije NSO, na fakultetima se pristupa organiziranju fakultetskih konferencija NSO, pa se odvijaju političke pripreme i okupljaju napredni studenti. Održan je u to vrijeme i sastanak Inicijativnog odbora NSO i Inicijativnog odbora Sveučilišne organizacije HRSS, na kojem je zaključeno da je potrebno okupiti sve napredne snage na Sveučilištu i zajednički nastupati na izborima za uprave stručnih klubova.

Istovremeno, predstavnici stručnih klubova donose zaključak da se izdvoje iz nadležnosti klubova sve one aktivnosti studenata koje nisu usko vezane za osnovnu djelatnost klubova, tj. izdvajaju se ekonomske, kulturno-prosvjetne i fiskulturne sekcije. Na kraju 1945. godine pri Inicijativnom odboru NSO postoje centralna tijela: *Socijalni ured*, *Kulturno društvo studenata* i *FD Akademičar*.

U prosincu se formira i Studentska zadruga, opet na inicijativu Narodne studentske omladine. U Studentsku zadrugu ubrzo se učlanjuje preko pet tisuća studenata, koje nabavno-potrošački sektor snabdijeva obućom, odjećom i drugim potrebštinama, a proizvodni (nakladni) sektor udžbenicima i skriptama. Studentska zadruga predstavljala je ve-

liku pomoć studentima, kojima je na taj način bio omogućen bar donekle nesmetan studij. Bilo je otvoreno i nekoliko menza samo za studente, u kojima se većina studenata hranila.

Prvi broj *Informativnog biltena Narodne studentske omladine* izašao je 8. prosinca 1945. Izdavač je bio Inicijativni odbor NSO, a prvi odgovorni urednik V. Mimica. Bilten je pokrenut u namjeri da se studenti informiraju o događajima na Sveučilištu. Ukupno je izašlo dvanaest brojeva, a zatim je nastavio izlaziti kao »Studentski list«.

Fakultetska konferencija NSO održana je na Medicinskom fakultetu 19. prosinca i bila je prva u nizu konferencija na Sveučilištu. Uz izbornu listu Narodne studentske omladine, grupa neprijateljskih elemenata pokušala je s parolom »nezavisnost i antikomunizam« organizirati svoju izbornu listu. Međutim, nisu uspjeli sakupiti ni dovoljan broj studenata za listu, a kamo li još trideset potpisnika, koliko je zakon zahtijevao. Slijedećih mjesec dana, do 15. veljače 1946, održane su konferencije i na ostalim fakultetima. Na Filozofskom fakultetu, uz izbornu listu NSO, pojavila se i lista neprijateljske grupe s parolom »čovječnost, pravica i sloboda«, a na EKVŠ (kasnijem Ekonomskom fakultetu) pod parolom »nezavisnost, stručnost i demokracija«. Na samim konferencijama onemogućen je pokušaj razbijanja jedinstva studenata i razotkriveni su pokretači ovih akcija kao ustaše i ostali neprijatelji nove Jugoslavije. Ove konferencije udarile su temelje novoj organizaciji, iz koje će se šest godina kasnije razviti Savez studenata Jugoslavije.

U siječnju 1946. godine u Zagrebu studira oko 9000 studenata, koji su uglavnom i članovi Narodne studentske omladine. Uz to postoji i velik broj studentskih organizacija na svim fakultetima, niz stručnih klubova, kulturno-prosvjetnih i fiskulturnih društava. Osnovan je i Ured za socijalnu i zdravstvenu zaštitu studenata, koji rješava i ekonomske probleme studenata, a brine se i za dva studentska doma i pet studentskih menzi.

Na II konferenciji Narodne studentske omladine, 27. siječnja, utvrđeni su naredni zadaci organizacije rezolucijom, u kojoj je rečeno da je osnovni zadatak studenata učenje. Studenti su preuzeli mnoge obaveze, od kojih je učenje jedna od najvećih.

Nakon konferencija na fakultetima vidjelo se da se na Sveučilištu nalaze i studenti koji to ne zaslužuju, koji su se davanjem krivih podataka ili izbjegavajući odgovornost za djelovanje u vrijeme okupacije zemlje ponovo upisali na Sveučilište. Kako bi se Sveučilište oslobodilo takvih studenata, osnovano je Časno vijeće sastavljeno od studenata, koje je imalo zadatak da otkrije i odstrani sa Sveučilišta sve neprijateljski raspoložene studente.

Donesen je i zaključak da se nastavi s radom u debatnim kružnicama koji postaju osnovni oblik ideološko-političkog rada među studentima, a Odbor NSO, preko svoga kulturno-prosvjetnog odsjeka, čini napore da se stvori program za izučavanje teorije marksizma-lenjinizma na fakultetima.

Iste godine (1946) ukidaju se stručni klubovi na Sveučilištu, a njihove zadatke preuzimaju stručne sekcije Narodne studentske omladine na fakultetima. Stručni klubovi time završavaju svoju djelatnost započetu još prije rata, u trenutku kada su pronađeni i usvojeni novi oblici

rada. Tako studenti formiraju stručne ekipe koje odlaze na teren i pružaju stručnu pomoć. U tim akcijama naročito su se istakli studenti Poljoprivredno-šumarskog i Medicinskog fakulteta.

U toku 1946. godine studenti Zagrebačkog sveučilišta sudjeluju s pet brigada u izgradnji pruge Brčko-Banovići. Brigade su proglašene udarnim, a niz brigadira udarnicima. Studenti sudjeluju i u obnovi Slavonskog Broda. Na radnim akcijama organizira se niz kulturnih manifestacija – predstava za brigadire i narod u blizini gradilišta. Stručne brigade djeluju u okolnim selima i pružaju stručnu pomoć.

U travnju se organizira velika akcija prikupljanja hrane i novca za dječje domove. Studenti su u Zagrebu sakupili preko deset vagona hrane i nekoliko milijuna dinara. I opet su kulturno-prosvjetne sekcije i grupe studenata svojim priredbama omogućile prikupljanje sredstava za djecu kojih su roditelji poginuli u Narodnooslobodilačkom ratu. Organizirana je i sabirna akcija prikupljanja knjiga za omladinske domove u 45 sela u Hrvatskoj. Solidna politička priprema i visoka svijest studenata, kao i organizirani rad SKOJ-a i Narodne studentske omladine među studentima omogućili su uspješno provođenje ovih i mnogih sličnih akcija među studentima. Studenti se spremno odazivaju pozivima upućenim od njihove organizacije, ali ne zapuštaju ni svoj osnovni zadatak – učenje. Prve poslijeratne generacije studenata ostaju kao najbolji studenti zapisani u anale Sveučilišta.

Istovremeno se nastavlja i s nizom kulturnih aktivnosti studenata, pa tako se već u ožujku osniva kazališna grupa na Filozofskom fakultetu, koja ubrzo nakon toga postaje prvo studentsko amatersko kazalište na tom fakultetu. U rujnu nastaje Centralno kazalište Narodne studentske omladine, što se razvilo iz prve kulturno-prosvjetne grupe NSO, koja je još 1945. godine obilazila Istru i druge krajeve zemlje i davala improvizirane predstave. Ubrzo nakon osnivanja, Centralno kazalište NSO priređuje i prvu predstavu – »Žena je đavo« od P. Mériméa.

Kulturno-prosvjetni odsjek djeluje i na drugim područjima kulture i umjetnosti. Svakog četvrtka organiziraju se usmene novine za studente na kojima sudjeluju poznati kulturni radnici, a u lipnju se organizira i nagradni natječaj za umjetnička ostvarenja studenata. Nagrađuje se najbolja zbirka poezije, prozno ostvarenje i likovno djelo. Na Medicinskom fakultetu studenti organiziraju komorni kvartet, koji daje niz koncerata izvodeći djela starih majstora, te pjevački zbor. Na Tehničkom fakultetu s uspjehom djeluje veliki »Zbor tehnike« koji osvaja simpatije studentskog Zagreba, a na EKVŠ-u se u prosincu osniva folklorna grupa. I na drugim fakultetima djeluju družine studenata koji različitim aktivnostima ispunjavaju ono malo slobodnog vremena što im uz rad i učenje preostaje.

U toku 1946. godine redovno izlazi *Studentski list* koji svoje stranice ispunjava napisima studenata, umjetničkim priložima i informacijama različitog karaktera. *Studentski list* postaje tribina studenata i ogledalo rada studentske organizacije. Svi događaji, ne samo studentski, nalaze svoje mjesto u listu. Tokom svog izlaženja *Studentski list* djeluje kao list studenata Zagreba, da bi kasnije postao i list studenata Hrvatske. U njemu rade i razvijaju se mnogi budući pjesnici i književ-

nici, a od poznatih novinara i publicista u listu su, između ostalih, započeli: M. Peršen, F. Barbijeri, I. Đurinović, S. Saračević, O. Reisinger, M. Sabol, A. Šoljan, D. Šošić, i mnogi drugi. *Studentski list* djeluje do danas, ali je neko vrijeme oko 1953. godine prestao izlaziti.

Inicijativni odbor Narodne studentske omladine izdaje na početku 1946. godine i jedan broj *Studenta* – »mjesečnika za politička, stručna kulturna i umjetnička pitanja studenata«. Veterinarski fakultet izdaje u svibnju iste godine, zajedno sa studentima Veterine u Beogradu, prvi studentski stručni list u poslijeratnoj Evropi, *Studentski veterinarski glasnik*, u kojem se pojavljuju stručni članci studenata (prvi urednik: I. Svob), a studenti Medicinskog fakulteta izdaju 20. prosinca prvi broj *Medicinara* (odgovorni urednik: G. Kapor).

Razvoj tehnike omogućava održavanje i prvih tečajeva iz tehničkih vještina. Tako se u ožujku 1946. godine održava prvi radiotehnički i radiotelegrafski kurs za studente Tehničkog fakulteta, a Foto-sekcija Narodne studentske omladine, koja se razvila iz foto-službe *Studentskog lista*, u zajednici s Komisijom za tehniku i sport NSO organizira prvi foto-tečaj, a pri *FD Akademikar* osniva se aero-sekcija.

Ideje mira i međunarodne suradnje dobivaju mjesto među studentima osnivanjem Kluba Ujedinjenih naroda na Sveučilištu. Osnivačka skupština održana je 27. ožujka 1946. uz prisustvo velikog broja studenata i znanstvenih radnika.

Odbor Narodne studentske omladine na Sveučilištu osniva tih dana i Komisiju za izučavanje studentskog pokreta od 1918. do 1946. godine. Komisija je prikupila materijale, objavila nekoliko napisa u *Studentskom listu*, ali neke veće uspjehe nije postigla, pa je njen rad zamro.

U toku 1946. godine broj debatnih kružoka naglo se povećao na 436 obuhvativši 5725 studenata ili oko 60% od ukupnog broja studenata. Iste godine održane su i 42 različite priredbe, sakupljeno oko pet tisuća knjiga za radničku i seosku omladinu, izdan velik broj zidnih novina po fakultetima i domovima, te nekoliko desetaka skripata, a održano je i oko stotinu fiskulturnih priredaba. Velika aktivnost studenata i njihove organizacije odrazila se i na njihov uspjeh u studiju.

Treća konferencija Narodne studentske omladine Zagrebačkog sveučilišta, održana 8. prosinca 1946. godine, utvrdila je da su ostvareni svi zadaci postavljeni pred studente na prethodnim konferencijama, kako u izvršavanju njihova osnovnog zadatka, tako i u sudjelovanju studenata u obnovi zemlje i daljem razvoju društvenih odnosa. Politička aktivnost studenata pokazala je izvanredne rezultate, koji su omogućili da studenti u novu godinu uđu kao snažna grupacija s ciljem da još više unaprijede svoje znanje i svestrano se uključe u život Zagreba i šire zajednice.

U toku 1946. godine i idućih godina provodi se sveučilišno natjecanje u učenju. Prve je godine najveće uspjehe postizavala organizacija NSO na Tehničkom fakultetu. Uz to se fakulteti natječu u fiskulturi i razvijanju kulturno-prosvjetnog rada među studentima.

Pruga Šamac-Sarajevo, drugi veliki objekt koji je izgradila omladina Jugoslavije, predstavlja i za studente Zagrebačkog sveučilišta velik zadatak. Uspješno provedena agitacija i političke pripreme, kao i želja

studenata i nastavnika da se uključe u izgradnju zemlje učinili su da su na tu akciju omladine Jugoslavije otišle sa Sveučilišta 24 radne brigade, s nekoliko tisuća studenata. Svojim učenicima pridružilo se i 348 nastavnika. Zajedno s radnim brigadama otišle su na prugu i stručne ekipe studenata te kulturna društva. *Studentski list* izlazi po drugi put tokom cijelog ljeta i obavještava svoje čitaoce o radnim uspjesima na radištu. Ponovo su zagrebački studenti donijeli mnoge nazive udarnika, a njihove brigade postale su udarničkim.

Politički rad među studentima poprimio je još veće razmjere. Samo oko 50% studenata nisu članovi Narodne studentske omladine, a u to vrijeme studira 8100 studenata.

Do rujna 1947. godine održana su partijska savjetovanja po fakultetima posvećena daljnjem razvoju studentske organizacije, a 13. rujna i Prvo sveučilišno partijsko savjetovanje, na kojem je zaključeno da se članovi Komunističke partije na Sveučilištu moraju više angažirati u Narodnoj studentskoj omladini, poboljšati svoj rad u toj studentskoj organizaciji i još više aktivizirati studente u ideološko-političkom radu koji, prema ocjenama Savjetovanja, nije potpuno zadovoljavao. Članovi Komunističke partije trebali su unijeti veću sadržajnost u rad organizacija Narodne studentske omladine. Zaključeno je da bi još veću pažnju trebalo obraćati učenju.

Literarni kružok pri *Studentskom listu*, koji je okupljao više mladih kulturnih radnika, pokrenuo je akciju da se organizira smotra aktivnosti zagrebačkih studenata. Prihvatajući ovu ideju, u ožujku 1947. godine Sekretarijat Sveučilišnog odbora Narodne studentske omladine donio je odluku da se organizira Majski festival Narodne studentske omladine Zagrebačkog sveučilišta. U odluci se između ostalog kaže: »... da bi se izrazila radost svih narodnih studenata Zagrebačkog sveučilišta i visokih škola što će udruženi u radne brigade učestvovati sa omladinom čitane naše zemlje na izgradnji najvećeg djela I godine Petogodišnjeg plana – Omladinske pruge Šamac–Sarajevo – održat će se na završetku školske godine u prvom tjednu mjeseca svibnja kulturno-umjetnički festival Narodne studentske omladine Zagrebačkog sveučilišta«.

Na I majskom festivalu učestvovali su svi fakulteti i visoke škole iz Zagreba, kao i mladi književnici i folklorne grupe iz Beograda i Ljubljane. Program je bio sastavljen tako da su sudjelovali zborovi, folklorne grupe, organizacije NSO Hrvatskoga državnog konzervatorija i Akademije likovnih umjetnosti, Centralno kazalište NSO Zagrebačkog sveučilišta, Centralni zbor NSO i Literarni kružok Narodne studentske omladine. Ukupno je sudjelovalo oko tisuću studenata. Prvi Festival postigao je velik uspjeh, pa je odlučeno da Majski festival postane tradicionalna smotra studentskih kulturnih grupa iz Zagreba.

Fakultetske organizacije NSO osnivaju u to vrijeme više kulturnih grupa. Tako se na Filozofskom fakultetu osniva pjevački zbor, a studenti anglistike održavaju usmene novine i prikazuju »Đavolova učenika« od B. Shawa. Pjevački zborovi osnovani su i na Poljoprivredno-šumarском i Veterinarskom fakultetu.

KONCERT PJEVAČKOG ZBORA »I. G. KOVAČIĆ« U MAINZU

I tehnička kultura dobiva svoje mjesto u životu studenata na Sveučilištu. U veljači 1947. godine održana je osnivačka skupština Radio-amaterskog kružoka Tehničkog fakulteta, a istog mjeseca i prvi tečaj za vozače automobila za stotinu studenata Sveučilišta. Aktivna je i foto-sekcija NSO, koju potpomaže Društvo foto-amatera u Zagrebu.

Na godišnjoj konferenciji Narodne studentske omladine održanoj u studenom 1947. godine delegati svih fakulteta prihvatili su odluku Sveučilišnog odbora Narodne studentske omladine da se Majski festival održava svake godine i tako postane tradicionalna manifestacija zagrebačkih studenata.

Iduća, 1948. godina, važna je po tome što je još jednom potvrđeno jedinstvo naših naroda i volja naših ljudi da nastave nesmetani razvoj i izgradnju vlastitog puta u socijalizam, puta koji je utvrdio Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije, ne dopuštajući miješanje izvana. *Studentski list* je tada pisao: »... partijska organizacija studenata, te profesora, kao i ostali vanpartijci obuhvaćeni u organizaciji Narodne studentske omladine, u sindikalnim podružnicama fakulteta s dubokim ogorčenjem primili su neistine i klevete upućene našoj zemlji i Partiji.«

Sveučilišni odbor NSO uputio je pismo Centralnom komitetu KPJ u kojem između ostalog kaže: »... svi smo svjedoci pravilne politike Centralnog komiteta u ekonomskoj izgradnji naše zemlje za čije se provođenje bore neviđenim požrtvovanjem svi trudbenici Jugoslavije. Mi znamo da je taj put pravilan i da vodi naše narode boljem životu – u

socijalizam... Na našem Sveučilištu mi radimo na tome da svaki narodni student postane dobar stručnjak socijalističke izgradnje.« Zagrebački studenti pokazali su spremnost da se svrstaju iza Centralnog komiteta KPJ – oni su to i učinili.

U to vrijeme *Studentski list* izdaje i četiri broja na francuskom jeziku, kako bi upoznao strane studente u zemlji i inozemstvu s našom politikom i događajima oko Rezolucije Informbiroa.

Usporedo s političkim akcijama studenti i dalje rade na stvaranju boljih uvjeta rada i života. Litografija Stručnog odsjeka Sveučilišnog odbora NSO premještena je iz podrumskih prostorija Tehničkog fakulteta u dvorišnu zgradu studentskog doma na Trgu žrtava fašizma.

Osnivaju se nove kulturno-umjetničke grupe, a u svibnju se u Zagrebu održavaju i prve Studentske sportske igre, koje okupljaju studente iz svih visokoškolskih centara. Zagrebački studenti postigli su na tim »igrama« niz uspjeha.

Odlukama Sveučilišnog odbora Narodne studentske omladine osniva se Kulturno-umjetničko društvo NSO, a nekoliko mjeseci kasnije i Naučno društvo NSO koje djeluje na unapređenje stručnog rada studenata i vrlo povoljno utječe na približavanje naučno-istraživačkog rada studentima.

Dva najvažnija politička događaja u zemlji, uz aktivnosti oko Rezolucije Informbiroa, svakako su: V kongres Komunističke partije Jugoslavije, te spajanje Saveza komunističke omladine Jugoslavije i Narodne omladine Jugoslavije u jedinstvenu organizaciju mladih.

Na Kongresu Partije još je jednom došlo do izražaja jedinstvo i odlučnost da se brani stečena nezavisnost Jugoslavije i ponovo je manifestirano neograničeno povjerenje u rukovodstvo – Centralni komitet KPJ i druga Tita. Odlaskom na radilišta autoputa Bratstvo–jedinstvo i upisivanjem Narodnog zajma, studenti Zagrebačkog sveučilišta pokazali su na svoj način privrženost politici Komunističke partije. U izgradnji Autoputa sudjelovalo je 1947. godine dvanaest studentskih brigada iz Zagreba.

Odluka o stvaranju jedinstvene organizacije mladih donesena je 20. studenog, a već 11. i 12. prosinca 1948. godine održana je zajednička konferencija SKOJ-a i NSO-a, na kojoj su izabrani zajednički delegati za jedinstveni kongres u Beogradu.

Kulturno-umjetničko društvo studenata *Ivan Goran Kovačić* osnovano je 23. studenog 1948. Društvo sačinjavaju: dramska sekcija, koja je prije djelovala samostalno; muzička sekcija; pjevački zbor; likovna sekcija i folklorna sekcija. To društvo, koje djeluje i danas, okupljalo je i okuplja velik broj studenata i predstavlja jednu od najsvjetlijih tradicija njihove kulturne aktivnosti.

Na Filozofskom fakultetu osniva se gimnastičko društvo, prvo u nizu gimnastičkih društava na fakultetima u Zagrebu. Time fizički odgoj, uz FD *Akademičar* kao sveučilišno društvo, postaje sastavni dio života studenata i na fakultetima.

Godina 1949. ostaje zapisana kao godina u kojoj se razbuktava klevetnička kampanja protiv Jugoslavije. Ne birajući sredstva u »ideološkoj borbi«, zemlje Informbiroa pokušavaju i preko Radio-Budimpešte, s izmi-

Freitag, 5. Juni 1959, 20 Uhr, Aula Universität Mainz

Jugoslawische Chormusik

Konzert des Akademischen Chores
IVAN GORAN KOVAČIĆ
Universität Zagreb

Der international berühmte Studentenor, der 1958 sein zehnjähriges Jubiläum feierte, eroberte sich - neben vielen Anerkennungen - den ersten Platz unter sämtlichen Chören Jugoslawiens.

Auf dem Programm stehen Werke der jungen, mittleren und älteren Generation jugoslawischer Komponisten.

Karten zu 1,- und 1,50 DM (numeriert) im Vorverkauf bei Johannes Gutenberg-Buchhandlung, Große Bleiche 29 und in der Universität sowie im ASIA-Geschäftszimmer (Eing. 6, Z. 92). Restliche Karten an der Abendkasse.

Allg. Studenten-Ausschuß der Joh. Gutenberg-Universität Mainz

OGLAS O GOSTOVANJU PJEVAČKOG ZBORA
»I. G. KOVAČIĆ« U MAINZU

šljenim pismom studenata-povratnika iz SSSR-a, razbiti jedinstvo studenata i Partije na Sveučilištu. Studenti-povratnici odgovaraju na tu klevetu otvorenim pismom u kojem raskrinkavaju taj neprijateljski pokušaj IB-ovske propagande.

VI izborna konferencija Narodne studentske omladine Zagrebačkog sveučilišta konstatira da do razbijanja jedinstva među studentima nije moglo doći zato, »jer su studenti imali jasnu političku perspektivu i jer je stalnim političkim radom i tumačenjem politike Komunističke partije Jugoslavije izvršen presudan utjecaj u ostvarivanju jedinstvenog fronta prema klevetničkoj kampanji. Naglašeno je da je uspjeh tim veći jer se na Sveučilištu opažala i djelatnost različitih stranih agentura, koje nisu uspjele polučiti veće uspjehe, između ostalog i zbog činjenice što su studenti okupljeni u Narodnoj omladini ideološko-političkim radom stvorili jedinstveni front spreman da se izbori za političku liniju Partije«.

Oko 2000 studenata sudjeluje na radnim akcijama i to: deset brigada na Autoputu, jedna u izgradnji Novog Beograda, a pet u izgradnji sveučilišnog grada u Dubravi.

Sportska aktivnost studenata unapređuje se stvaranjem novog Omladinsko-studentskog fiskulturnog društva *Mladost*, u koje ulazi i *FD Akademikar*. Uskoro nakon toga započinje i izgradnja sportskih terena *Mladosti*, koja godinama odgaja niz vrhunskih sportaša, višestrukih pojedinačnih i momčadskih prvaka države.

Istovremeno se nastavlja i kulturno-umjetnički rad studenata i studentskih grupa, a Društvo za naučno uzdizanje studenata izdaje svoj prvi *Zbornik radova studenata*, dok kursevi za ideološko-politički rad dobivaju nov zamah, uvjetovan i vanjskopolitičkom situacijom.

Iduće godine nastavlja se intenzivan rad studentske organizacije kako na poboljšanju uvjeta za studij, proširivanju kruga aktivnosti studenata i sl., tako i na uključivanju studenata u društvene aktivnosti izvan Sveučilišta. Organiziran je i predizborni miting studenata na kojem su isticani kandidati Zagrebačkog sveučilišta za zakonodavna tijela. Radne brigade studenata nastavljaju izgradnju studentskog grada u Dubravi, a najbolji studenti Sveučilišta održali su Savjetovanje na kojem je odlučeno da se studenti moraju aktivnije uključiti u izradu i promjenu postojećih nastavnih programa na svojim fakultetima.

U siječnju su održane dvije osnivačke skupštine: *Planinarskog društva Uelebit* i *Boksačkog kluba* Sveučilišta.

Godina 1951. jedna je od najvažnijih za poslijeratni razvoj studentskog pokreta. U Beogradu je 28. travnja održana Osnivačka skupština Saveza studenata Jugoslavije. Stvorena je nova društveno-politička organizacija koja okuplja studente i djeluje na visokoškolskim ustanovama. Osnivajući Savez studenata Jugoslavije rečeno je: »Savez studenata Jugoslavije je politička i odgojna organizacija koja se razvila iz Narodne omladine Jugoslavije na univerzitetima, visokim školama i akademijama. Savez studenata Jugoslavije nastavlja tradicije i iskustva predratnog studentskog pokreta i studentskih organizacija Narodne omladine, koje su uspješno radile na stvaranju ideološko-političkog jedinstva studenata. . .«.

Odlučeno je, prema Statutu SSJ, da se na pojedinim visokoškolskim ustanovama osnuju udruženja studenata. Tako je na Pravnom fakultetu osnovano prvo udruženje 15. studenog, na Filozofskom fakultetu 27. studenog itd.

Prva izborna konferencija Saveza studenata Jugoslavije Zagrebačkog sveučilišta održana je 9. prosinca iste godine.

Studenti su i 1951. nastavili s radnim akcijama; sudjelovali su na različitim lokalnim radnim akcijama i na izgradnji pruge Banja Luka-Doboj.

Društveni život i dalje se odvijao u klubovima. Novi klubovi su: Kino klub na Medicinskom fakultetu, Nogometni klub na Veterinarskom i Klub narodne književnosti na Filozofskom fakultetu. Zatim, 1952. godine, nastaju: na Farmaceutskom fakultetu šahovski i kulturno-umjetnički klub, te klub za međunarodnu suradnju; na Arhitektonskom odjelu Tehničkog fakulteta djeluje likovni klub, a na Filozofiji – Klub za

**STUDENTSKI CENTAR
SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU**

tribina

5

MINUTA POSLIJE

MUZIČKA SLUŠAONICA

1962-63.

8

1. KONTRACEPCIJA
Dr. J. Šušteršič, dr. M. Šušteršič

2. SUVREMENA RAKETNA DOBIVA
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

3. TEATARSKI NOVEBARG U PARIZU
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

4. O ADLESCENTNOJ DOBI
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

5. LIK KOMUNISTA
Prof. dr. Z. V. V. V.

6. O KNJIŽEVNO VEŠE PIESNIKA BOSNE I HERCEG.
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

7. U TRAGANJU ZA PROSLIM VREMENIMA
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

8. NEKI ASPEKTI ALKOHOLIZMA
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

9. O ZAKONITOSTIMA ČIBANJA KOZMIČKIN RAKETA
Dr. J. Šušteršič, prof. dr. ing. D. Šušteršič

10. RAZGOVOR
Prof. dr. Z. V. V. V.

11. SVETANA AKADEMIJA POVODOM DANA INA
Prof. dr. Z. V. V. V.

12. V. MAJAKOVSKI
Prof. dr. Z. V. V. V.

13. SSSR OD IX DO XXI KONGRESA
Prof. dr. Z. V. V. V.

14. SSSR OD XXI DO XXII KONGRESA
Prof. dr. Z. V. V. V.

15. SSSR OD XXII KONGRESA DO DANAS
Prof. dr. Z. V. V. V.

16. PREGLED AKTUALNIH DOGAĐAJA
Prof. dr. Z. V. V. V.

17. MUSORGSKI-PUSKIN: BORIS GODUNOV
Miro. Krlež, komentator

18. KONCERT S PLOČA - KANSAS CITY JAZZ
Miro. Krlež, komentator

19. GERSHWIN: PORCEY I BESS
Miro. Krlež, komentator

OGLAS O RASPOREDU PREDAVANJA U JEDNOM MJESECU

marksističko obrazovanje. U ožujku osniva se Klub studenata-novinar, a studenti Tehničkog fakulteta dobivaju prostorije za otvaranje Kluba studenata tehnike u ulici A. Kovačića.

Nekako u to vrijeme osnovano je i Potporno društvo studenata koje pruža studentima pomoć u pripremanju ispita, a Sveučilišni odbor SSJ osniva Biro za pronalaženje honorarnog rada studentima. Bio je to zametak kasnijeg Student-servisa, koji će mnogim studentima omogućiti nesmetan studij.

Izgradnja hidroelektrana Vinodol i Jablanica bio je radni zadatak i studentskih radnih brigada.

Slijedećih godina aktivnost studenata nastavlja se i proširuje. Svaka godišnja skupština brojnih društava i klubova pokazuje vidne rezultate u učenju i organiziranju kulturno-umjetničkog života na Sveučilištu.

Godine 1954. studenti prvi put biraju svoje predstavnike u organe upravljanja na fakultetima. Savez studenata dobiva na taj način nove putove za svoju djelatnost na organiziranju što je moguće uspješnije i racionalnije nastave. Studenti aktivno sudjeluju u određivanju politike visokoškolskog obrazovanja, koliko im to propisi dopuštaju, i neprekidno se zalažu za priznanje većih prava studenata na fakultetima i za ravnopravni položaj studenata.

Nakon kraće pauze *Studentski list* od 31. siječnja 1955. nastavlja s redovnim izlaženjem.

IZ JEDNE KAZALISNE PREDSTAVE DRAMSKE SEKCIJE »I. G. KOVAČIĆ«

Još jedna tribina studenata započinje svojim radom. Ideja o stvaranju tzv. *Tribine 5 minuta poslije 8* potekla je od Centralnog kluba studenata, pa je prvo predavanje održano 20. ožujka 1956. godine u prostorijama *I. G. Kovačića*. Kasnije financiranje preuzima Narodno sveučilište grada, a predavanja se održavaju u prostorijama Filozofskog fakulteta. Dvije godine kasnije Tribina seli u prostorije Studentskog centra, gdje djeluje i danas.

Izdvajanjem niza značajnih glumaca iz KUDS »I. G. Kovačića« stvoreno je 29. listopada iste godine Studentsko eksperimentalno kazalište »kako bi mladi glumci udruženi u SEK mogli još nesmetanije i direktnije razviti svoju teatarsku sposobnost u posebnom novom i suvremenom ruhu«. Prvi umjetnički rukovodilac bio je B. Jerković, a od glumaca započeli su u SEK-u: V. Drach, Š. Guberina, M. Kohn i dr.

Udruženi klubovi i društva Narodne tehnike na Sveučilištu osnovali su Savez za tehnički odgoj studenata koji je okupio nekoliko tisuća studenata. Od udruženih klubova treba spomenuti: *Akademsko auto-moto društvo Sveučilište*, koje je bilo već prije osnovano i koje je postiglo lijepe sportske uspjehe, više foto-klubova i kino-klub.

Ponovo se organiziraju radne akcije i studenti osnivaju osam radnih brigada za nastavak izgradnje Auto-puta.

Majski festival 1959. godine postaje jugoslavenska manifestacija na kojoj sudjeluju studenti iz svih krajeva Jugoslavije. Uz to se organiziraju i izložbe karikatura, slika i sl.

Iste godine na izgradnju Auto-puta odlazi trinaest brigada zagrebačkih studenata, a isti broj i dvije godine kasnije (1961).

Prvi Internacionalni festival studentskih kazališta održan je u Zadru od 16. do 24. rujna 1961. godine. Organizator je bio Sveučilišni odbor SSJ u Zagrebu. Već iduće godine festival se održao u Zagrebu, a uskoro taj festival doživljava veliko priznanje i postaje službeni festival UITU-a (međunarodne organizacije studentskih kazališta). Tokom ovih godina, IFSK je okupio velik broj najboljih studentskih kazališta Evrope.

Najnovija povijest studentskog pokreta bilježi između ostalog i daljnje sudjelovanje studentskih brigada u izgradnji Auto-puta i, kasnije, Jadranske magistrale. Studenti su u dvije elementarne nepogode koje su zadesile Jugoslaviju (potres u Skoplju i poplava u Zagrebu) pružili veliku pomoć u otklanjanju posljedica i prikupljanju pomoći postradalima.

Razvijanje internacionalističkog duha i pružanje pomoći stranim studentima koji studiraju u Zagrebu ponukalo je Sveučilišni odbor SSJ da otvori Međunarodni klub studentskog prijateljstva.

Kulturna i društvena aktivnost studenata naročito je intenzivna posljednjih godina. Otvara se i Muzička slušaonica 1962. godine, koja je odigrala značajnu ulogu u razvijanju muzičke kulture među studentima.

STUDENTSKA FOLKLORNA GRUPA IZVODI PLESOVE IZ SLAVONIJE

Osniva se Studentski amaterski filmski klub i Studentsko satirično glumište. Nekoliko godina kasnije među studentima djeluje još jedno kazalište – Studentski teatar poezije. Godine 1967. održava se Prvi miting poezije na kojem sudjeluju studenti-pjesnici iz čitave Jugoslavije, a godinu dana kasnije i Drugi miting poezije.

Na fakultetima izlazi niz studentskih časopisa i biltena. Među njima su: *Naša tribina* (Fakultet strojarstva i brodogradnje), *Pravnik* (Pravni fakultet), *Naš list* (Elektrotehnički fakultet) i dr.

Godine 1965. Skupština Saveza studenata Jugoslavije Zagrebačkog sveučilišta bila je prekinuta zbog izbornih nepravilnosti, što pokazuje da studentska organizacija doživljava veliku krizu.

Na početku lipnja 1968. u Beogradu su započele studentske demonstracije, a već sutradan Sveučilišni odbor Saveza studenata u Zagrebu usvaja Proglas u kojem između ostalog stoji »(...) studenti Zagrebačkog sveučilišta podržavaju progresivne i revolucionarne zahtjeve studenata Beogradskog univerziteta (...). Ti zahtjevi su i naši zahtjevi: 1. demokratizacija u svim oblastima društvenog života; 2. reforma nastave na sveučilištima i njena modernizacija; 3. veće učešće studenata u samoupravljanju na sveučilištima i političkom životu studenata; 4. da studenti kroz samoupravljanje odlučuju o svom materijalnom položaju i da se na taj način prevladaju sadašnje socijalne diferencijacije studenata; 5. ukidanje svih privilegija koje postoje u našem društvu i bogaćenja na nesocijalistički način i svih oblika eksploatacije i dosljedno provođenje principa nagrađivanja prema radu; 6. stvaranje uvjeta da djeca radnika i seljaka budu zastupljena na studiju u većem postotku i 7. da se odmah otvore mogućnosti zapošljavanja mladih stručnjaka.«

Uzroke ove krize i revolta studenata treba tražiti u njihovu otporu protiv stagnacije u provođenju društvene i privredne reforme, kao i tendencija da se odstupi od utvrđenog pravca razvojnog kretanja. Uzroci su i nagomilani ekonomski, socijalni i drugi problemi pred kojima se društvo nalazi, kao i činjenica da se nije dovoljno odlučno prišlo reformi visokoškolske nastave i okretanju sveučilišta prema privredi i društvu.

Uskoro su studenti, okupljeni na fakultetima i dijelom u Studentskom centru, organizirali Akcione odbore, a tek je manji dio studenata pod utjecajem nekih nastavnika s Filozofskog fakulteta i Fakulteta političkih nauka, istupio protivno politici Saveza komunista Jugoslavije.

Savez komunista Hrvatske na Zagrebačkom sveučilištu izdao je 6. lipnja 1968. proglas u kojem ističe: »1. Zahtijevamo dosljedno sprovođenje društveno-ekonomske reforme (...) 2. Zalažemo se za daljnju demokratizaciju našeg društveno-političkog sistema. U tom smislu treba osigurati odlučujući utjecaj radničke klase (...) 3. Zalažemo se da se problemi zaposlenosti radikalno razriješavaju (...) 5. Zalažemo se za primjenu efikasnih mjera za dosljednu raspodjelu prema rezultatima rada (...) 6. Tražimo hitno zahvate na promjeni socijalne strukture u cjelokupnom našem obrazovanju, a posebno na Sveučilištu (...) 8. Tražimo puno samoupravno učešće studenata u odlučivanju o svim ključnim pitanjima života Sveučilišta (...) 10. Financiranje materijalnog stan-

darda studenata treba rješavati paralelno sa financiranjem cjelokupnog visokoškolskog sistema (. . .) 12. Članovi Saveza komunista na Sveučilištu stajat će na čelu borbe za ovaj program i najenergičnije će se suprotstaviti onim pojedincima koji sa demagoško-anarhističkih pozicija prilaze našem društveno-ekonomskom sistemu».

Studenti organizirani od partijske organizacije na Sveučilištu oduprli su se djelatnosti spomenutih nastavnika te su na konferencijama Saveza komunista i Saveza studenata zacrtali planove daljnjeg rada, naročito na reorganizaciji svog Saveza, reformi nastave i Sveučilišta, kao i aktivnijeg uključivanja u društveno-politički život.

Koja je karakteristika studentskog pokreta nakon 1945. godine? Osnovna zadaća studenata u prvim godinama bila je obnova zemlje i stvaranje uvjeta za uspješan studij i rad na Sveučilištu. Studenti djeluju kroz svoje organizacije, ali je daljim razvojem društvenih odnosa i protivurječnosti u društvu Savez studenata zapao u krizu zbog čega je neophodno potrebno da se on reorganizira.

Kulturni život studenata karakterizira neprekidna težnja mladih da stvore specifičan izraz, da stvore svoju vlastitu kulturu i da se uključe u društvene tokove opće kulture.

Politička djelatnost studenata u najvećem je dijelu bila, u nizu godina promatranog razdoblja, pozitivna i studenti su s uspjehom djelovali u političkom životu zemlje uvijek obračunavajući s onim što je strano mladoj generaciji nove Jugoslavije.